

"Neki dan sam slagao police"

Esej iz predmeta Filozofija medija

Lejla Memčić

4/1/2021

Sažetak: Ovaj rad napisan je na osnovu poglavlja "Neki dan sam slagao police" iz knjige Krešimira Mišaka. U poglavlju se autor kritikuje odnos društva spram onih koje društvene probleme i teme posmatraju iz drugog ugla i nazivaju ih teoretičarima zavjere. Govori i o potrebi da se nauka mora propitivati i ne shvatati kao apsolutna istina.

Ključne riječi: knjige, pseudo nauka, teorije zavjere, spiritualna znanost

Summary: This paper is written on the basis of the chapter "The other day I was stacking shelves" from the book by Krešimir Mišak. In the chapter, the author criticizes the attitude of society towards those who view social problems and topics from another angle and call them conspiracy theorists. It also speaks of the need for science to be questioned and not understood as absolute truth.

Key words: books, pseudoscience, conspiracy theories, spiritual science

Krešimir Mišak je hrvatski novinar i autor koji u svojim knjigama, kao i u emisiji koju vodi na Hrvatskoj radio-televiziji, govori o onome što se nalazi na rubu znanosti. Kritikuje tako odnos društva, ali i institucionalnih organe poput FBI-a u Sjedinjenim Američkim Državama, spram njega i sličnih njemu jer dovodi u pitanje istinitost onoga što se smatra istinitim. Često se naziva teoretičarem zavjera što on smatra pogrešnim jer, kako kaže u svojoj knjizi, ono što se nalazi na graničnom području neke znanosti, recimo fizike, naziva se pseudo nauka, a ono što se nalazi na graničnom području nekog društvenog zbivanja naziva se "teorija zavjere". Sa svakom novom pojavom u svijetu, poput globalnog zagrijavanja ili sada aktuelne pandemije korona virusa, javljaju se pojedini novinari, književnici pa čak i laici koji preispituju istinitost onoga što nauka dokaže. U odlomku "Neki dan sam slagao police" govori o knjigama koje se nalaze u njegovoj privatnoj biblioteci, a koje govore o graničnim dijelovima nauke. Ukazuje na značaj takvih knjiga.

Sintagma "teorija zavjere" predstavlja uvjerenje da utjecajne osobe s lošim namjerama potajno manipuliraju određenim događajima ili situacijama. "Teorije zavjere" često nastaju zbog sumnje. Postavlja se pitanje ko ima koristi od događaja ili situacije i tako identificiraju urotnici. Svaki „dokaz” potom se uklapa u teoriju. Jednom kad se uvriježe, "teorije zavjere" mogu se vrlo brzo širiti. Teško ih je opovrgnuti jer svakog ko to pokuša smatra sudionikom zavjere. "Teorijama zavjere" zajedničko je sljedećih šest karakteristika:

1. navodni, tajni plan

2. skupina urotnika
3. „dokazi” koji naizgled potvrđuju teoriju zavjere
4. neosnovane tvrdnje da se ništa ne događa bez razloga i da ne postoje slučajnosti; ništa nije onako kako se čini i sve je povezano
5. podjela svijeta na dobro i zlo
6. okrivljavanje pojedinaca i skupina.¹

Međutim, i mnogi svjetski filozofi, poput Urliha Beka, upozoravaju na mogućnost pogreške u naučnim dostignućima. Čovjek je biće koje griješi pa tako nauka i tehnika, kao rezultat rada bića koje pravi greške, ne smiju biti shvatane kao apsolutna istina.

"Tehnološko istraživanje i tehnološka politika moraju da pođu od 'teorije' koja se do sada pokazala najboljom i najatraktivnijom: od povezanosti ljudskog mišljenja i delanja sa greškama i zabludama. Tamo gde tehnološki razvoji dolaze u protivurečnost sa jednom ovakvom izvesnošću - možda čak poslednjom - opterećuju čovečanstvo nesnošljivim teretom praktične nepogrešivosti. Kako se rizici umnožavaju raste pritisak da se prikazujemo kao nepogrešivi i time lišimo sebe sposobnosti učenja. Ono što je najprirodnije moguće, priznavanje ljudske pogrešivosti, poklapa se sa izazivanjem katastrofa i stoga svim sredstvima mora da se izbegne. Tako se udružuju umnožavanje rizika i pripisivanje nepogrešivosti i vrši pritisak da se rizici minimizuju, što stoji u direktnoj korelaciji sa razmerom opasnosti. Sve ovo se potom mora zamagliti 'objektivnom zakonitošću' vlastitog delanja, milom ili silom. Mi, dakle, moramo da ispitamo praktične razvoje u smislu da li sadrže takav 'gigantizam rizika', koji bi ljude lišio njihove ljudskosti i na večnost ih osudio na nepogrešivost. Naučno-tehnološki razvoj sve više i više počinje da zapada u jednu novu eklatantnu kontradikciju dok se u institucionalizovanom samo-skepticizmu istražuju osnove znanja, razvoj tehnologije izolovan je od skepticizma." (Bek, 2001:309)

Dakle, on ne postavlja nikakve teorije zavjere nego upozorava čovečanstvo da i nauka može praviti greške te da, ukoliko se naučne činjenice ne preispituju, mogu dovesti do stvaranja velikih rizika u društvu.

Dalje je potrebno definisati pojam pseudonauke ili pseudoznanosti koju autor spominje u više navrata. Pod terminom "pseudonauka" podrazumijevaju se sve one spekulacije koje se predstavljaju kao nauka. To znači da su u upotrebi termini iz nauke ili čak termini koji u nauci ne postoje. Termin je pežorativan i označava nešto što oponaša nauku, ali se radi o

---

¹https://ec.europa.eu/info/identifying-conspiracy-theories_hr

mišljenjima i praksama koje nisu zasnovane na naučnoj metodi niti provjeri hipoteze, praksama iza kojih ne stoje statistički pokazatelji i koje zvanična nauka odbacuje.²

Međutim, sa druge strane imamo tvrdnju da je Bog stvorio Zemlju i tu tvrdnju nauka ne može ni oboriti ni dokazati. Dakle, tvrdnja da je Bog stvorio Zemlju i sve ostalo nije nauka. Možete vjerovati u to - to je vjerovanje, aksioma, ono duhovno u ljudima, ali ne možete tvrditi da je kreacionizam nauka i da ga treba izučavati u školama u okviru prirodnih nauka. Nemogućnost da oborite neku tezu ne znači da je ona tačna ili nije tačna, nego - da ne spada u nauku.

Historija nauke obilježena je uz mnogo preplitanja pseudonauke i nauke. Čak su neke nauke nastale iz pseudonauka: astronomija je nastala iz astrologije, a hemija iz alhemije.³

Termin *pseudonauka* uveden je najverovatnije 1843. kao kombinacija grčke reči *pseudo* (lažni) i nauka (znanje).

O averziji prema pseudonauci i graničnim područjima nauke Mišak kaže: "Također je bilo zanimljivo uočiti, u svjetlu činjenice da na ovom svijetu postoje "kerberi", agresivni čuvari dogmi, da nekim unutarnjim instiktom ili pak nepisanim pravilnikom, oni na razne načine napadaju mnoge teme i istraživanja koja tek imaju potencijal da konačne zaključke nekog istraživanja u konačnici usmjere upravo prema tim vratima zabranjenog kraljevstva, graničnim područjima ljudskog znanja, u kojim se kriju tolike važne tajne o našem svijetu, njegovoj sadašnjosti i prošlosti, principima života i svemira kao i neminovnim zaključcima da smo dio šireg višedimenzionalnog svemira, od kojeg smo, kroz naše stavove i uvjerenja, odsječeni i time zapravo obogaljeni. (Mišak, 2001:190)

Ono što sam zaključila na osnovu pročitano g odlomka je to da se donekle slažem sa stavom autora da nauku treba preispitivati, ali to preispitivanje može dovesti do zabluda. Mi trenutno prolazimo kroz period pandemije koronavirusa i svjedoci smo mnogih teorija zavjere koje su se pojavljivale od prvog potvrđenog slučaja zaraze pa do danas kada su posljedice zaraze ovim virusom odnijele milione života. Postojanje virusa je naučno dokazano i više je možda i smiješno dovoditi u pitanje ovu činjenicu. Ali, s druge strane, neke teorije o samom postanku virusa su, možda, djelimično opravdane, a ni virus još uvijek nije izoliran. Nauka tvrdi da je virus prenesen sa šišmiša na čovjeka što u suštini nije nemoguće. U nekoliko navrata se u javnom diskursu nametala tvrdnja da je virus nastao u nekoj svjetskoj laboratoriji s ciljem rušenja ekonomija svjetskih sila, a uzdizanja nekih novih sila. Svjedoci smo da farmaceutska industrija cvjeta i da je ekonomska slika nekih svjetskih država u usponu. Da li se iza pandemije kriju neki viši interesi, ne možemo sa sigurnošću tvrditi, ali ne možemo ni

---

²<https://www.oslobodjenje.ba/magazin/tehnologija/nauka/kako-razlikovati-nauku-od-pseudonauke-423572>

³<https://www.oslobodjenje.ba/magazin/tehnologija/nauka/kako-razlikovati-nauku-od-pseudonauke-423572>

tvrditi ni da nije tako. Ostaje nam da vidimo šta će se na kraju pojaviti kao konačna tvrdnja o pandemiji.

Literatura:

Bek, Urih: RIZIČNO DRUŠTVO, "Filip Višnjić", Begrad, 2001.

Mišak, Krešimir: SMRT TRANSHUMANIZMU, SLOBODA NARODU. TELEDISK, Zagreb, 2020.

Internet izvori:

https://ec.europa.eu/info/identifying-conspiracy-theories_hr

<https://www.oslobodjenje.ba/magazin/tehnologija/nauka/kako-razlikovati-nauku-od-pseudonauke-423572>